

УДК:614.3:632.95:543.6

Єва Заєць, Ярослав Макарчук, Віолетта Демченко, Юрій Баранов, Сергій Ольшевський, Віктор Кірсенко, Тетяна Яструб

Державна установа «Інститут медицини праці імені Ю.І.Кундієва Національної академії медичних наук України», Україна

**КОМПЛЕКСНЕ МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
КОНТРОЛЮ БЕЗПЕКИ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ КАРТОПЛІ
ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ СУМІШЕВИХ ФУНГІЦИДНИХ ПРЕПАРАТІВ
НА ОСНОВІ ДИМЕТОМОРФУ ТА ЦИМОКСАНІЛУ**

Yeva Zajets, Yaroslav Makarchuk, Violetta Demchenko, Yurii Baranov, Serge Olszewski, Victor Kirsenko, Tatyana Yastrub

**COMPREHENSIVE METHODOLOGICAL SUPPORT FOR
TECHNOLOGY SECURITY CONTROL CULTIVATION OF POTATOES
USING MIXED FUNGICIDAL PREPARATIONS
BASED ON DIMETHOMORPH AND CYMOXANIL**

Згідно з переліком пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання, в Україні в 2018 році [1] було зареєстровано 11 фунгіцидних препаратів, діючою речовиною якого є диметоморф та 12 - на основі цимоксанілу.

Диметоморф, являє собою суміш (Z)- и (E)- ізомерів в співвідношенні (1:1) (E,Z)-4-[3-(4- хлорфеніл)-3-(3,4- диметоксифеніл) акрилоіл] морфолін (IUPAC) (E,Z)-4-[3-(4- хлорфеніл)-3-(3,4- диметоксифеніл)-1-оксо-2-пропеніл] морфолін (CA)

Фунгіцидну активність має тільки Z- ізомер. CAS RN: [110488-70-5]

За хімічною структурою відноситься до похідних аміду коричної кислоти.

Цимоксаніл - (1-(2-ціано-2-метоксиіміноацетил)-3-етилсечовина) (IUPAC), 2-ціано-N-[(етиламіно)карбоніл]-2-(метоксиіміно)ацетамід (CA).

CAS RN: [57966-95-7]

За хімічною структурою відноситься до похідних ціаноацетамід оксиму.

Для контролю безпеки використання фунгіцидів на основі диметоморфу та на основі цимоксанілу в Україні затверджено методичні вказівки з визначення мікрокількостей кожної з діючих речовин окремо в картоплі, повітрі, ґрунті тощо.

У 2018 р. проходили державні передреєстраційні випробування нового сумішевого фунгіцидного препарату, що містить дві діючі речовини - диметоморф та цимоксаніл, запропонованого для на посадках картоплі В той же час для гігієнічної оцінки умов праці при його застосуванні та забруднення атмосферного повітря, для дослідження його вмісту в ґрунті, рослинах та картоплі до тепер методики, спрямовані на визначення в одній пробі залишків обох діючих речовин за сумісної присутності відсутні.

Мета. Розробити умови визначення мультизалишкових кількостей диметоморфу та цимоксанілу при сумісній присутності для контролю безпечного застосування нового фунгіцидного препарату на картоплі.

Методи та апаратура. Капілярна газорідинна хроматографія (ГРХ) з застосуванням газового хроматографа «КРИСТАЛЛЮКС-4000М» з комп'ютерним управлінням та обробкою даних за програмою «NetChromWin» (ф. «Метахром», РФ), хромато-мас-спектрометра „Clarus 600” (фірми „PerkinElmer”, США) з пошуковою базою мас-спектрів „NIST”; вискоефективна рідинна хроматографія (ВЕРХ) з застосуванням рідинного хроматографа LC 240 з УФ-детектором (модель 785) з комп'ютерним управлінням та обробкою даних за програмою «TOTALCHROM» (ф. «PerkinElmer», США).

Результати. Для здійснення аналітичного контролю залишків диметоморфу та цимоксанілу на етапі державних випробувань розроблено та впроваджено методики визначення залишкових кількостей діючих речовин за сумісної присутності в об'єктах виробничого середовища та доквілля, рослинах та урожаї картоплі, що базуються на методах ГРХ з електронозахватним детектором ЕЗД (ГРХ/ЕЗД) і мас-спектрометричним детектором (ГРХ/МС) та ВЕРХ/УФ.

Уніфіковано відбір проб повітря робочої зони та атмосферного повітря, обґрунтовано оптимальні умови підготовки проб повітря, ґрунту та сільськогосподарської продукції (картопля) за методом “QuEChERS” [2], селективного визначення диметоморфу та цимоксанілу методами капілярної ГРХ з електронозахватним і мас-спектрометричним детектором та ВЕРХ з УФ детектором.

Умови хроматографування на газовому хромато-мас-спектрометрі „Clarus 600”: хроматографічна капілярна колонка «Elite-5MS» (фірма „PerkinElmer”, США), довжиною 30 м, з внутрішнім діаметром 250 мкм, шаром нерухомої фази (5%-феніл-95%-диметилполісилоксан) – 0,25 мкм; програмування температури термостата колонок від 50°C до 280°C зі швидкістю 10 °C/хв, температура джерела іонів – 300°C, температура інжектора – 280°C. Об'ємна витрата газу-носія (гелій) – 20 см³/хв. Час утримання диметоморфу – 18,13 хв. За програмою „NIST” встановлено мас-спектри характеристичних іонів для підтвердження надійності ідентифікації диметоморфу.

Умови хроматографування на газовому хроматографі „КристалЛюкс-4000М”: хроматографічна капілярна колонка PE-5 (фірма „PerkinElmer”, США), довжиною 30 м, внутрішнім діаметром 0,53 мкм, шаром нерухомої фази (5%-феніл-95%-диметилполісилоксан) – 0,5 мкм; температура термостата колонок – 250°C, випарника – 270 °C; детектора – 270 °C. Об'ємна витрата газу-носія (азот) – 30 см³/хв. Час утримання 1 ізомеру диметоморфу – 4,0 хв., 2 ізомеру диметоморфу – 4,5 хв. Мінімальна кількість, що детектується – 1 нг.

Умови хроматографування на рідинному хроматографі LC 240: колонка хроматографічна довжиною 220 мм, внутрішній діаметр 4,6 мм, заповнена «Сферісорбом” C18 із зерненням 5 мкм; рухома фаза – ацетонітрил + вода, 25+75 за об'ємом, швидкість потоку елюенту – 1,0 см³/хв; температура колонки – 20 °C, довжина хвилі детектування – 262 нм, об'єм проби, що хроматографують – 20 мкл. Час утримання цимоксанілу – 8,5 ± 0,5 хв, лінійний діапазон детектування – 10-200 нг, мінімальна кількість, що детектується – 10 нг.

Відбір проб повітря здійснювали на фільтри „синя стрічка” та концентруючі патрони з силікагелем. Досліджувані аналіти екстрагували ацетонітрилом, концентрували під вакуумом та аналізували методами ГРХ та ВЕРХ. Підготовку проб ґрунту та рослинного матеріалу проводили за методом “QuEChERS” [2]. Екстракт концентрували під вакуумом та аналізували методами ГРХ та ВЕРХ.

Запропоновані методичні підходи було використано для гігієнічної оцінки умов праці, динаміки мультизалишків препарату в ґрунті, рослинах та урожаї картоплі.

Висновки. Розроблені методи дозволили обґрунтувати гігієнічні нормативи та регламенти для контролю безпеки використання на картоплі нового сумішевого фунгіцидного препарату на основі диметоморфу та цимоксанілу.

Посилання:

1. Перелік пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні. Офіційне видання. – Київ: Міністерство екології та природних ресурсів України, ТОВ «Юнівест Медіа», 2018. – 1040 с.

2. EN 15662-2008 Foods of plant origin – Determination of pesticide residues using GC-MS and/or LC-MS/MS following acetonitrile extraction/partitioning and cleanup by dispersive SPE – QuEChERS-method. EN 15662-2008